

Literatura pomocna w redagowaniu bibliografii załącznikowej dostępna w Bibliotece Głównej AWF w Krakowie

1. Boć, Jan

Jak pisać pracę magisterską / Jan Boć ; konsultacja filologiczna Jan Miodek.

Wyd. 4 popr. – [Wrocław] : Kolonia Limited, 2003. – 74 s. : il. ; 24 cm.

2. Dudziak, Arkadiusz

Redagowanie prac dyplomowych : wskazówki metodyczne dla studentów / Arkadiusz Dudziak, Agnieszka Żejmo. – Warszawa : Difin, 2008. – 293 s. : tab. ; 23 cm.

3. Drozdowski, Zbigniew

Wybrane wykłady z metodologii pracy naukowej w zakresie kultury fizycznej / Zbigniew

Drozdowski. - Poznań : AWF, 1991. – 61 s. ; 24 cm.

4. Dutkiewicz, Waldemar

Praca magisterska z pedagogiki : przewodnik metodyczny / Waldemar Dutkiewicz.

Kielce : Dom Wydawniczy Strzelec, 1994. – 144 s. : il. ; 21 cm.

5. Gambarelli, Gianfranco

Jak przygotować pracę dyplomową lub doktorską : wybór tematu, pisanie, prezentowanie, publikowanie / Gianfranco Gambarelli, Zbigniew Łucki.

Wyd. 2. - Kraków : Universitas, 1996. – 154, [2] s. : tab. ; 21 cm.

6. Gierz, Wiesława

Jak pisać pracę licencjacką? : poradnik metodyczny / Wiesława Gierz.

Gdańsk : Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, 1998. – 74, [2] s. : tab., wykry. : 21 cm.

7. Kolman, Romuald

Zdobywanie wiedzy : poradnik podnoszenia kwalifikacji (magisteria, doktoraty, habilitacje) /

Romuald Kolman. - Bydgoszcz ; Gdańsk : Oficyna Wydawnicza Branta, 2004. – 404 s. : il. ; 24cm.

8. Lachowicz, Lesław

Poradnik magistranta : jak pisać pracę magisterską w zakresie wychowania fizycznego / Lesław

Lachowicz, przy współudz. Józefa Drabika. – Wyd. 2 uzup. i popr. - Gdańsk : AWF, 1983. – 76 s. : il. ; 21 cm.

9. Majchrzak, Jadwiga

Metodyka pisania prac magisterskich i dyplomowych : poradnik pisania prac promocyjnych oraz innych opracowań naukowych wraz z przygotowaniem ich obrony /

Jadwiga Majchrzak, Tadeusz Mendel. – Poznań : Wyd. AE, 1995. – 67 s. ; 24 cm.

10. Majchrzak, Jadwiga

Metodyka pisania prac magisterskich i dyplomowych : poradnik pisania prac promocyjnych oraz innych opracowań naukowych wraz z przygotowaniem ich obrony /

Jadwiga Majchrzak, Tadeusz Mendel. – Wyd. 3. - Poznań : Wyd. AE, 1999. – 67 s. ; 24 cm.

11. Mysiński, Aleksander

Proces badania zjawisk społecznych i gospodarczych w pracy magisterskiej / Aleksander

Mysiński. – Kraków : Aleksander Mysiński, 2006. – 93, [1] s. ; 16 cm.

12. Oliver, Paul

Jak pisać prace uniwersyteckie : poradnik dla studentów / Paul Oliver ; przekł. i pośl. Jadwiga Piątkowska ; [rozdz. Sztuka sporządzania przypisów (z polskiej perspektywy) oraz Bibliografia w j. polskim Janusz S. Gruchała]. - Kraków : Wydaw. Literackie, 1999. 196, [3] s. ; 20 cm.

13. Orczyk, Józef

Zarys metodyki pracy umysłowej / Józef Orczyk. - Wyd. 3 zm. - Warszawa ; Poznań : Państw. Wydaw. Naukowe, 1981. - 84, [1] s. : il. ; 24 cm.

14. Pioterek, Paweł

Technika pisania prac dyplomowych / Paweł Pioterek, Barbara Zieleniecka.
Wyd. 2 zm. i uzup. - Poznań : Wydaw. Wyższej Szkoły Bankowej, 2000. - 78, [1] s. : il. ; 21 cm.

15. Praca

Praca magisterska – od irytacji do satysfakcji / oprac. przygotowane pod kier. Bogdana Wierzbickiego. - Białystok : Temida 2, 2001. - 94 s. ; 21 cm.

16. Pułło, Andrzej

Prace magisterskie i licencjackie : wskazówki dla studentów / Andrzej Pułło.
Wyd. 3 (dodruk). - Warszawa : „Wydaw. Prawnicze LexisNexis”, 2004. - 123 s. ; 21 cm.

17. Puślecki, Władysław

Model pedagogicznej pracy naukowej / Władysław Puślecki.
Kraków : Impuls, 2001. - 33 s. : tab. ; 21 cm.

18. Świącicki, Maciej

Jak studiować? Jak pisać pracę magisterską? / Maciej Świącicki. - Wyd. 2.
Warszawa : Państwowe Wydaw. Naukowe, 1971. - 214, [1] s. : 20 cm.

19. Szkutnik, Zdzisław

Metodyka pisania pracy dyplomowej : skrypt dla studentów / Zdzisław Szkutnik.
Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 2005. - 170 [1] s. : il. ; 30 cm.

20. Szubert-Zarzewny, Urszula

Technika pisania prac o charakterze naukowym / Urszula Szubert-Zarzewny.
Wrocław : Wydaw. WSZ, 2001. - 23 s. : tab. ; 24 cm.

21. Urban, Stanisław

Jak napisać dobrą pracę magisterską / Stanisław Urban, Wiesław Ładoński.
Wyd. 5, uzup. - Wrocław : Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, 2003.
226 s. : il. ; 24 cm.

22. Weiner, January

Technika pisania i prezentowania prac naukowych : publikacja naukowa, praca seminaryjna, praca magisterska, referat, poster / January Weiner. - Kraków : nakł. UJ, 1992. - 90 s. : il. ; 24 cm.

23. Węglińska, Maria

Jak pisać pracę magisterską : poradnik dla studentów / Maria Węglińska.
Wyd. 2. - Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2002. - 127 s. ; 21 cm.

24. Węglińska, Maria

Jak pisać pracę magisterską : poradnik dla studentów / Maria Węglińska.
Wyd. 5. - Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2005. - 128 s. ; 21 cm.

25. Wojcik, Krystyna

Piszę akademicką pracę promocyjną : licencjacką, magisterską, doktorską / Krystyna Wojcik.
Wyd. 7 zm. i rozsz. - Warszawa : Wydawnictwo Placet, 2005. - 136 s. ; 24 cm.

26. Zaczyński, Władysław Piotr

Poradnik autora prac seminaryjnych, dyplomowych i magisterskich / Władysław Piotr Zaczyński.
Warszawa : Wydaw. „Żak”, 1995. - 59 s. : il. ; 21 cm.

27. Zenderowski, Radosław

Praca magisterska : jak pisać i obronić? : wskazówki metodologiczne / Radosław Zenderowski.
Wyd. 2 uzupeł. i zm. – Warszawa : „CeDeWu”, [2004]. – 110, XIX, s. : il. ; 21 cm.

Zasady sporządzania bibliografii załącznikowej wraz z przykładowymi opisami

Niezwykle ważnym elementem każdej pracy naukowej, także licencjackiej i magisterskiej jest wykaz wykorzystanej literatury umieszczony na końcu rozprawy i uwzględniający wszystkie materiały źródłowe. Jest to „bibliografia załącznikowa”, chociaż najczęściej występuje jako „bibliografia” czy też „literatura”. Sporządza się ją w oparciu o normę PN-ISO 690:2002 *Dokumentacja. Przypisy bibliograficzne. Zawartość, forma i struktura*. Jest to norma określająca zasady opracowania przypisów w tekście rozprawy oraz włączenia do bibliografii cytowanych i wykorzystanych dokumentów. Bibliografię załącznikową można również przygotować kierując się normą PN-79/N-01222/07 *Kompozycja wydawnicza książki. Bibliografia załącznikowa*. Opisy przygotowane na podstawie tych norm nieznacznie się różnią, ale są jak najbardziej poprawne. W praktyce spotyka się różne formy opisu bibliograficznego, generalnie można używać opisu skróconego z pominięciem pewnych elementów, natomiast interpunkcja musi być stosowana z żelazną konsekwencją we wszystkich wymienionych w bibliografii załącznikowej opisach. W wykazie literatury najczęściej pojawiają się następujące typy dokumentów:

- wydawnictwo zwarte, czyli książka
- fragment wydawnictwa zwartego (np. rozdział z książki, referat z konferencji)
- wydawnictwo ciągłe, czyli czasopismo opisywane w całości
- artykuł w wydawnictwie ciągłym

Mogą także pojawić się normy i patenty, chociaż te dokumenty dominują raczej w literaturze technicznej. Coraz częściej autorzy prac sięgają po dokumenty elektroniczne, których opis sporządza się na podstawie normy PN-ISO 690-2:1999. *Informacja i dokumentacja. Przypisy bibliograficzne – Arkusz 2 : Dokumenty elektroniczne i ich części*.

Poniżej przedstawiono przykłady opisów różnych rodzajów dokumentów występujących w bibliografii załącznikowej. Warto wspomnieć, że elementy podane kursywą nie są obowiązkowe, w odróżnieniu od tych, które wytłuszczono.

Wydawnictwo zwarte (książka) według normy PN-ISO 690:2002

Autor/Autorzy

Tytuł

Odpowiedzialność drugorzędna (np. redaktor, tłumacz, autor ilustracji itp.)

Oznaczenie wydania

Numer tomu i jego tytuł (w opisie wydawnictwa jednotomowego)

Miejsce wydania i wydawca

Rok wydania

Liczba tomów (w opisie wydawnictwa wielotomowego)

Objętość

Nazwa serii i numer tomu w serii

Uwagi

ISBN

Przykłady opisów:

Kostera-Kostrzewski, Marek. *Ilustrator 9. Ćwiczenia praktyczne*. Gliwice, 2002.
ISBN 83-7197-560-0

Dynamika transformacji polskiej gospodarki. Praca zbior. pod kier. nauk. Marka Belki i Witolda Trzeciakowskiego. Warszawa, 1997. ISBN 83-88296-55-8

Artykuł w wydawnictwie zwartym (książka)
według normy PN-ISO 690:2002

Autor/Autorzy

Tytuł artykułu

Autor/Autorzy książki

Tytuł książki

Oznaczenie wydania

Miejsce wydania i wydawca

Rok wydania

Lokalizacja w obrębie dokumentu macierzystego (książki) oznaczenie woluminu, stron

Przykład opisu:

Braun, Peter. *Zmierzch starożytności*. W : *Historia życia prywatnego od Cesarstwa Rzymskiego do roku tysięcznego*. Pod red. Paula Veyne`a. Wrocław : Ossolineum, 1998, s. 223-298

Wydawnictwo ciągłe (np. czasopismo) opisywane w całości
według normy PN-ISO 690:2002

Tytuł

Odpowiedzialność

Wydanie

Oznaczenie zeszytu (rok, rocznik, numery)

Miejsce wydania i wydawca

Rok

Seria

Uwagi

ISSN

Przykłady opisów:

PC World Komputer. Lech Zdanowicz – redaktor naczelny. Styczeń 2004 nr 1
Warszawa : International Data Group Poland S.A., 2004. – ISSN 1507-7640

Zagadnienia Informacji Naukowej. Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. 2000 nr 2 (76). Warszawa : SBP, 2000. ISSN 0324-8194

Artykuł w wydawnictwie ciągłym (czasopiśmie)
według normy PN-ISO 690:2002

Autor/Autorzy artykułu

Tytuł artykułu

Tytuł wydawnictwa ciągłego

Odpowiedzialność drugorzędna (redaktor, tłumacz, autor ilustracji)

Wydanie

Lokalizacja w obrębie dokumentu macierzystego (rok, oznaczenie zeszytu, strony)

Przykłady opisów:

Drożdż, Piotr. Cień wielkiej góry : górską karierą Wojciecha Wróza. *Góry*.
Kwiecień 2003, nr 4, s. 36-41, 58-59.

Duda, Henryk. Kształtowanie specjalnych zdolności taktycznych w procesie treningu
piłkarskiego. *Sport Wyczynowy*. 1999, nr 9–10, s. 67–73.

Norma według normy PN-ISO 690:2002

Numer normy

Rok

Tytuł normy

Przykład opisu:

PN-ISO 690-2:1999 *Przypisy bibliograficzne – Dokumenty elektroniczne i ich części*

Opis patentowy według normy PN-ISO 690:2002

Odpowiedzialność główna (zgłaszający lub właściciel)

Tytuł wynalazku

Odpowiedzialność drugorzędna

Uwagi

Identyfikator dokumentu

Kraj lub urząd udzielający

Rodzaj dokumentu

Numer

Data wydania dokumentu

Przykład opisu:

Janusz Reda. *Sposób zasilania plazmotronu tutowego do cięcia pod wodą i plazmotron tutowy do cięcia pod wodą*. Instytut Energii Atomowej, Otwock-Świerk. Polska. Opis patentowy, 152 261, Zgłosz. P. 266569 z 30.06.1987. Opubl. 31.05.1991

Dokument elektroniczny (książka, baza danych, program)
według normy PN-ISO 690-2:1999

Autor/Autorzy

Tytuł

Nośnik

Wydanie

Miejsce wydania

Wydawca

Data wydania

Data aktualizacji

Data dostępu tylko dla dokumentów on-line

Warunki dostępu tylko dla dokumentów on-line

ISBN/ISSN

Przykłady opisów:

Encyklopedia samolotów myśliwskich [CD-ROM]. Wersja 1.0.2. Bielsko-Biała : Pascal multimedia, 2000. Aktualizowane w dniu 20.05.2000. ISBN 83-7231-755-0

WIEM 2002 [on-line]. Edycja 2002. [Bielsko-Biała] : Onet.pl S.A. [dostęp 16 lipca 2003].
Dostępny w Internecie: <http://wiem.onet.pl>.

Fragment dokumentu elektronicznego (książka, baza danych, program)
według normy PN-ISO 690-2:1999

Autor/Autorzy dokumentu macierzystego

Tytuł dokumentu macierzystego

Nośnik

Wydanie

Miejsce wydania

Wydawca

Data wydania

Data aktualizacji

Data dostępu tylko dla dokumentów on-line

Oznaczenie rozdziału

Tytuł fragmentu

Lokalizacja w obrębie dokumentu

Warunki dostępu tylko dla dokumentów on-line

ISBN/ISSN

Przykład opisu:

Kopaliński, Władysław. *Wielki multimedialny słownik Władysława Kopalińskiego* [CD-ROM]. Wersja 1.00.2. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000. ISBN 83-01-13194-2.

Artykuł w czasopiśmie elektronicznym
według normy PN-ISO 690-2:1999

Autor/Autorzy artykułu

Tytuł artykułu

Tytuł wydawnictwa ciągłego

Nośnik

Wydanie

Oznaczenie zeszytu

Data aktualizacji

Data dostępu tylko dla dokumentów on-line

Lokalizacja w obrębie dokumentu macierzystego

Warunki dostępu tylko dla dokumentów on-line

ISSN

Przykłady opisów:

Pacholska, Anna. Wybrane wydawnictwa ISI wykorzystywane w badaniach bibliometrycznych. W: *Biuletyn EBIB* [on-line]. Nr1/2001 (29). [dostęp 15 czerwca 2003]. Dostępny w Internecie <http://ebib.oss.wroc.pl/2001/29/pacholska.html>. ISSN 1507-7178

Bobińska, Maria. Ryzykowny kurs. W : *Gazeta Prawna* [on-line]. 2002-06-03, nr 105/2002. [dostęp 29 marca 2003]. s. 2. Dostępny w Internecie: <http://archiwum.infor.pl/gp/index.php>. ISSN 1232-6712

Nieco inaczej wygląda opis wydawnictw zwartych (książek) i ciągłych (czasopism) sporządzony w oparciu o normę PN-79/N-01222/07 *Kompozycja wydawnicza książki. Bibliografia załącznikowa*. Elementy obowiązkowe opisu wytłuszczono, podane kursywą nie są obowiązkowe. W tym przypadku również obowiązuje konsekwencja w stosowaniu znaków interpunkcyjnych w opisach. Ponieważ norma dopuszcza pewną dowolność, w celu uniknięcia bałaganu i chaosu w bibliografii należy wybrać jeden „model” i konsekwentnie go stosować. Podobnie rzecz ma się z imionami autorów, można pisać całe, można stosować tylko inicjały, ale z równą starannością co interpunkcję.

Wydawnictwo zwarte (książka)
według normy PN-79/N-01222/07

Nazwa autora / autorów

Tytuł i dodatki do tytułu

Nazwa edytora naukowego / redaktora naukowego

Oznaczenie wydania

Numer tomu

Miejsce wydania

Nazwa wydawcy

Rok wydania

Liczba tomów (w opisie wydawnictwa wielotomowego)

Liczba stron, numery stron w przypadku opisywania fragmentu wydawnictwa

Nazwa serii i numer tomu w ramach serii
ISBN

Przykłady opisów:

Arlet Tomasz : *Koszykówka*. Kraków : Wydaw. Extrema, 2001.

Kruczek Zygmunt, Kurek Artur, Nowacki Marek : *Krajoznawstwo. Zarys teorii i metodyki*.
Kraków : Proksenia, 2003.

Trzęsicki K.: *Streszczenie jako operacja nad tematyczno-rematyczną strukturą tekstu*. W: *Teoria tekstu*. Red. T. Dobrzyńska. Wrocław 1992, s. 42-58

Typy tekstów. Zbiór studiów. Red. T. Dobrzyńska. Warszawa : IBL, 1992.

Wydawnictwa ciągłe (całość)
według normy PN-79/N-01222/07

Tytuł i dodatki do tytułu
Nazwa instytucji sprawczej

Oznaczenie częstotliwości

Nazwa redaktora

Miejsce wydania

Nazwa wydawcy

Data i oznaczenie części

ISSN

Przykład opisu:

Wychowanie Fizyczne i Sport. Akademia Wychowania Fizycznego. Warszawa,
2004 nr 1

Artykuły w wydawnictwach zwartych i ciągłych
według normy PN-79/N-01222/07

Nazwa autora artykułu

Tytuł artykułu

Opis wydawnictwa w którym zamieszczony jest artykuł (w przypadku wyd. zwanego opis należy poprzedzić przyimkiem „W”, „In” bądź wyrażeniem „W książce”)

Numery stronicy lub stronic

Przykład opisu:

Skarpańska-Stejnborn A.: *Możliwości regulacji statusu antyoksydacyjnego we krwi wioślarzy*.
„Wychowanie Fizyczne i Sport” T. 48: 2004, nr 1, s. 5-13.

Warto zauważyć, że mimo istnienia norm porządkujących zasady tworzenia bibliografii załącznikowej często spotyka się również inne formy opisu i są one także poprawne. W Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie nie ma jednej instrukcji dla magistrantów, która narzuca określony kształt bibliografii załącznikowej, jest to kwestia umowna. Na podstawie informacji uzyskanych od promotorów można jednak stwierdzić, że najczęściej stosuje się (zwłaszcza w naukach biologicznych, medycznych, ale także w geografii) opis podający po nazwisku autora rok publikacji. Ta forma jest o tyle wygodna, że pozwala na szybką orientację w „świeżości” i aktualności literatury z jakiej korzystał magistrant. Jest to tak zwany „system harwardzki”, który szybko znalazł zastosowanie w polskich realiach. Drugą nowością stosowaną w bibliografii załącznikowej jest zaczerpnięty ze wzorców anglosaskich sposób opisywania prac zbiorowych. W Polsce (zgodnie z obowiązującymi normami opisu) nie praktykuje się podawania na pierwszym miejscu redaktora naukowego z określeniem odpowiedzialności (ed.) lub (wyd.). Praca zbiorowa występuje pod tytułem, a w przypadku szeregowania w układzie alfabetycznym jak w bibliografii załącznikowej decyduje pierwsze słowo tytułu, natomiast według wzorów anglosaskich zawsze opisywana jest pod nazwiskiem redaktora, bądź innej osoby odpowiedzialnej za kształt dzieła. Dla ułatwienia sporządzania bibliografii załącznikowej według „systemu harwardzkiego” warto zamieścić schemat opisów najczęściej wykorzystywanych publikacji.

Opis wydawnictwa zwartej (książki) według systemu harwardzkiego

Nazwisko autora

Pierwsza litera imienia lub całe imię

Rok wydania

Tytuł książki

Miejsce wydania

Wydawca

Przykłady opisów:

Arlet, T. (2001) *Koszykówka*, Kraków, Wydaw. Extrema

Bober, Tadeusz ; Jerzy Zawadzki (2001) *Biomechanika układu ruchu człowieka*, Wrocław, Katedra Biomechaniki AWF

Zieliński, Jan (red.) (1998) *Świat komputerów*, Wrocław, Globus

Zieliński, Józef et al. (red.) (1995) *Podręcznik fizyki*, Kraków, Wydaw. AGH

Rozdział w pracy zbiorowej według systemu harwardzkiego

Nazwisko autora

Pierwsza litera imienia lub całe imię

Rok wydania

Tytuł rozdziału

Pierwsza litera imienia lub całe imię redaktora książki

Nazwisko redaktora książki

(red.)

Tytuł książki (kursywą)

Miejsce wydania

Wydawca

Przykład opisu:

Hołyst, Brunon (1994) Rola higieny psychicznej w promowaniu zdrowia,
w Jerzy B. Karski (red.) *Promocja zdrowia*, Warszawa, Sanmedia

Artykuł w czasopiśmie według systemu harwardzkiego

Nazwisko autora

Pierwsza litera imienia lub całe imię

Rok wydania

Tytuł artykułu

Tytuł czasopisma

Numer tomu czasopisma

Numery stron

Przykład opisu:

Pawłowski, Marian (1989) Przepisy prawne, *Przegląd Historyczny*, nr 10, s. 316-320

